

УДК 327+339.94]((4-6ЄС):8=134)(045)

Вакарчук К. В.

к. політ. н., доцент,
кафедра міжнародних відносин,
ОНУ імені І. І. Мечникова,
к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
Tel.: +30482633259
E-mail: katiavak30@gmail.com; m_katia@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7352-5316>
DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2707-5206.2022.35.261821>

**СПІВРОБІТНИЦТВО КРАЇН ЄС З МЕРКОСУР ТА СЕЛАК:
РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР**

У статті розглянуто основні форми співробітництва між країнами ЄС та найбільшими об'єднаннями країн Латинської Америки МЕРКОСУР та СЕЛАК. Проаналізовано історичне підґрунтя через призму теорій неолібералізму та регіоналізму, пошуку моделей взаємодії для спільного майбутнього цих регіональних об'єднань. Зазначено, що на відносини між ЄС та Латинською Америкою також вплинуло приєднання Португалії та Іспанії до Європейського співтовариства, що значно підсилило їх співпрацю. Визначені основні етапи та форми співпраці: економічні, політичні, культурні та соціальні. Зазначено, що кожен період має різні результати, оскільки значну роль на процеси мали внутрішньополітичні особливості розвитку держав, що обумовлювало подальші рішення. Проведено детальний аналіз міжрегіональних зустрічей, самітів, переговорних процесів країн-учасників досліджуваних об'єднань. Зазначено, що ЄС активно використовує теорію неолібералізму як один з основних механізмів взаємодії з іншими країнами, зокрема здійснює стосунки як з країнами регіону на двосторонній основі, так і через співпрацю з МЕРКОСУР і СЕЛАК. Такий підхід сприяє ефективнішому багатосторонньому діалогу, що охоплює багато сфер діяльності і інтереси партнерів на різних рівнях міжнародних відносин, використовуючи політику м'якої сили. Доведено, що тільки через пошук оптимальної взаємодії можна досягти консенсусу та порозуміння. Окреслено основні проблеми та труднощі, які виникли на шляху підписання документу про створення спільної зони вільної торгівлі між ЄС та МЕРКОСУР. У роботі задіяно значну документальну базу з різноманітних зустрічей та самітів, оскільки саме вони стали основою для підписання спільної декларації у 2019 р. На сьогоднішній день ЄС взаємодіє з Латинською Америкою на кількох рівнях: континентальному, регіональному та двосторонньому, що є результатом спільних зусиль для більш глибокого співробітництва.

Ключові слова: міжнародні відносини, міжконтинентальні відносини, регіоналізм, стратегічне партнерство, торговельна угода.

Постановка проблеми

Актуальність теми обумовлена її значенням у розвитку міжконтинентальних відносин у світі, вирішенні латиноамериканських регіональних проблем, формуванні зовнішньої політики держав латиноамериканських

країн, а також розвитку окремих аспектів їх внутрішнього життя. Виходячи з історичної взаємодії між двома континентами, яка включає соціальні складові, такі як релігія та мови, а також економічний фактор, який відіграє значну роль в умовах існування важливого ринку збуту та дешевої сировини для Європи, Латинська Америка є одним з найважливіших партнерів для розвитку співпраці. Слід зазначити, що співпраця між ЄС і Латинською Америкою, яка демонструє існування рівноправних і в майбутньому процвітаючих міжрегіональних відносин, має враховувати економічну асиметрію та силу регіонів. Якщо говорити про політичний дискурс навколо такого співробітництва, то діалоги та набір інструментів «м'якої» сили допомагають сторонам встановити довіру та розуміння у багатьох питаннях.

Метою даної роботи є аналіз та розгляд еволюції відносин Європейського Союзу з МЕРКОСУР та СЕЛАК для виявлення та ідентифікації динаміки політичних, економічних та соціальних процесів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: проаналізувати теоретичні основи та практичні підходи Європейського Союзу до латиноамериканського регіону; розкрити основи зовнішньої політики ЄС щодо країн Латинської Америки та регіональних організацій.

Основою **методології дослідження** є системний метод, який дозволяє представити реалізацію зовнішньої політики ЄС комплексно, через призму теорії неолібералізму. Методи акторно-мережевого аналізу дозволили виявити нові явища, які виникають у сучасному політичному та міжнародному дискурсі, та інтерпретувати їх у контексті нової парадигми розвитку співпраці досліджуваних регіональних систем. Аналітичний метод дав змогу проаналізувати матеріали з цієї проблеми.

Під час проведення дослідження значимою для системних трансформацій міжконтинентальних відносин була визнана теорія неолібералізму, оскільки неоліберальну політику впроваджували уряди багатьох країн Латинської Америки протягом 1980-х років, за винятком Чилі, де ця теорія вже була представлена в середині 1970-х років (Кау, 2009, с. 159–161). Загальне покращення економічних показників Латинської Америки наприкінці ХХ ст. тісно пов'язане з використанням елементів неоліберальної моделі. Зокрема неоліберальні підходи призвели до економічного відновлення, що, у свою чергу, забезпечило високі темпи розвитку регіону (Weinzierl et al., 2018).

Європейський Союз активно використовує зазначену теорію для обґрунтування форм взаємодії з іншими країнами, зокрема розглядає відносини як з регіоном у цілому, так і через співпрацю з МЕРКОСУР (ісп. Mercado Común del Cono Sur, укр. Об'єднаний ринок країн Південного конуса) та СЕЛАК (англ. The Community of Latin American & Caribbean States, укр. Спільнота держав Латинської Америки та Карибського басейну), або з окремою країною латиноамериканського регіону. Це сприяє більш ефективному та багатосторонньому діалогу, який залучає багато сфер діяльності та інтересів партнерів на різних рівнях міжнародних відносин, використовуючи політику м'якої сили. Зв'язки між країнами Європи та Латинської

Америку можна розглядати через концепції регіоналізму, які акцентують увагу на характері взаємовідносин.

Протягом останніх десятиліть концепція регіональної інтеграції була відома як «відкритий регіоналізм». В її основі лежав процес відкриття економіки для співпраці в контексті неоліберальних реформ. Політика ЄС щодо регіону країн Латинської Америки дотримувалася курсу на співпрацю на різних рівнях, таких як міжпарламентський, міжрегіональний, регіональний та субрегіональний. ЄС завжди вважався моделлю регіональної інтеграції. Отже міжрегіоналізм можна розглядати як засіб реалізації європейських ідей, політики та інституцій у різних регіональних блоках (Anson, et al., 2020, с. 93).

Цікаво, що частина дослідників стверджує, що кінець латиноамериканського постліберального регіоналізму збігся з серединою 2010-х років. Відтоді латиноамериканський регіон вступив у нову фазу розвитку регіоналізму. Це прямий результат падіння лівих режимів у кількох країнах Латинської Америки. Отже цей факт спровокував нове формулювання стратегій і підходів до регіональної інтеграції (Anson et al., 2020, с. 43).

Проте кінець другого десятиліття XXI століття ознаменувався новими змінами. І в результаті латиноамериканський регіоналізм почав демонструвати ряд нових характеристик, таких як поляризація в СЕЛАК, перегляд стратегій МЕРКОСУР і процес трансформації зовнішньої політики національних утворень регіону. Наполягання ЄС на регіональній інтеграції, особливо в 1990-х і на початку 2000-х років, не завадило створенню тісних зв'язків з урядами країн Латинської Америки. Європейський Союз запровадив низку ініціатив двостороннього інституційного співробітництва з економічних, політичних, соціальних та геополітичних питань, наприклад, через Стратегічне партнерство з Бразилією та Мексикою.

До того ж європейські країни відіграють значну роль у збереженні латиноамериканської культурної спадщини, фінансуючи проекти, спрямовані на економічний і соціальний розвиток суспільства, підтримуючи модель багаторівневого міжрегіонального співробітництва та конструктивний підхід до налагодження розвитку та співпраці між ними. ЄС взаємодіє з Латинською Америкою на кількох рівнях: континентальному, регіональному та двосторонньому, результатом чого є мережа дискусій, переговорів і спільних зусиль (García, 2016, с. 17–18).

Договори ЄС мають кілька предметних основ, включаючи важливі аспекти прав людини та демократії, політичну співпрацю та, звичайно, торговий пакт. Всі ці предметні основи можуть існувати в одному документі, такому як угода про асоціацію, або як окремі угоди, з'єднані положенням про основні елементи.

Європейський Союз буде зв'язки з Латинською Америкою на основі концепції «комплексного міжрегіоналізму». Його підхід до торгових переговорів також дотримувався логіки цієї концепції, і скрізь, де в Латинській Америці існують регіональні угруповання, ЄС прагнув продовжувати міжрегіональні торговельні дискусії на основі «блок до блоку».

Аналіз останніх досліджень

При аналізі відносин ЄС з найбільшими латиноамериканськими організаціями можна виділити праці європейських, латиноамериканських, українських дослідників та вчених. В. Хайдер та І. Баталла у своїй книзі приділяють багато уваги обговоренню еволюції та парадигмальних змін у відносинах ЄС та Латинської Америки. За допомогою визначень шляхів зміцнення цієї співпраці в рамках представлених авторами «цілей сталого розвитку» були зроблені прогнози на майбутнє (*Revisiting Bi-regional Relations*, 2020). Стаття, написана Дж. Тіміні та Ф. Віані, описує характеристики довгоочікуваної торговельної угоди, підписаної ЄС і МЕРКОСУР (Timini & Viani, 2020).

Фонд ЄС — ЛІАК представляє роботи, присвячені взаємодії двох регіонів, дослідженням питань регіоналізму, торгівлі між ЄС і СЕЛІАК, а також міжрегіональним відносинам, що допомогло встановити структурні зв'язки між європейськими та латиноамериканськими інституціями (Sanahuja, 2015). Автори підкреслюють важливість угоди між МЕРКОСУР і ЄС, яка обговорювалася протягом двадцяти років, оскільки це новий приклад того, як уряди ведуть переговори поза увагою суспільства за відсутності демократичного контролю (Ghiotto & Echaide, 2020).

Серед українських дослідників, які розглядали ці питання, можна виділити Н. Балук та К. Вакарчук, в новітніх публікаціях яких представлені зміни у країнах за останні роки, розширений перелік політико-економічних механізмів взаємовідносин між регіонами (Baluk, 2014; Vakarchuk, 2019).

Виклад основного матеріалу

Співробітництво між країнами, що входять наразі до складу Європейського Союзу та Латинською Америкою, існувало протягом тривалої історії обох регіонів. Однак варто зазначити, що до кінця 60-х років ХХ ст. відносини між Європейським економічним співтовариством (ЄЕС) і Латинською Америкою були другорядними для двох регіонів. Частково це пояснюється тим, що ЄЕС на ранньому етапі не мала необхідного потенціалу для розвитку міжконтинентальних відносин. Європейське економічне співтовариство не вважало Латинську Америку пріоритетом своєї зовнішньополітичної та економічної діяльності, адже залишалася зоною впливу США після закінчення Другої світової війни.

Одним із перших документів про відносини між ЄЕС та країнами Латинської Америки можна вважати «Меморандум про відносини з Латинською Америкою», прийнятий у 1958 р. Ініціатива його підписання належала голові комісії ЄЕС Вальтеру Гольштейну як ініціатива налагодження зв'язків між регіонами. «Меморандум про відносини з Латинською Америкою» містив визначення принципів взаємної вигоди та дотримання прав усіх учасників як основу міжнародного співробітництва між двома регіонами. Однак цей документ не мав юридичної сили та суттєвого впливу на зближення сторін, але заклав основу для діалогу в майбутньому.

У 1960 р. Бразилія відкрила перше дипломатичне представництво при ЄЕС у Брюсселі. Дуже скоро, протягом наступних двох років, було відкри-

то тринадцять дипломатичних місій в Латинській Америці. У 1963 році ЄЕС продемонструвала бажання знизити тарифи на деякі товари з Латинської Америки у зв'язку з тим, що регіон складався переважно з країн, що розвиваються. Крім того, планувалося відкрити в Латинській Америці комунікаційну групу ЄЕС на зразок Європейського офісу Організації американських держав.

Слід зазначити, що політичний візит президента Франції Шарля де Голля до десяти країн регіону в 1964 році (Венесуели, Колумбії, Еквадору, Перу, Болівії, Чилі, Аргентини, Парагваю, Уругваю та Бразилії) можна вважати переломним. Цей візит був знаковим для країн Латинської Америки, оскільки сприяв налагодженню зв'язків та демонстрував нові можливості. Країни Латинської Америки побачили не лише шанс зменшити домінування США, але й нову можливість вирішити економічні, соціальні та інші проблеми. Варто зазначити, що, на відміну від Сполучених Штатів, Європа надала латиноамериканському простору умови для рівноправної співпраці (Vakarchuk, 2019, с. 91).

У 1969 р. комісія ЄЕС представила раді ЄЕС Меморандум «Про відносини з країнами Латинської Америки», яким запропонувала більш активну зовнішньополітичну латиноамериканську політику. Латиноамериканські країни, які були членами Спеціального комітету латиноамериканської координації, в липні 1970 року прийняли Буенос-Айреську Декларацію та закликали до інституціоналізації політичного діалогу та більш тісної економічної співпраці між двома регіонами. Також на відносини між ЄС та Латинською Америкою вплинули неодноразові розширення ЄС. Приєднання Португалії та Іспанії до тодішніх європейських співтовариств у 1986 р. посилює співпрацю.

Загалом десятиліття 1990-х ознаменувалося змінами в економічній політиці латиноамериканських країн через лібералізацію торгівлі, дерегуляцію ринку, приватизацію державного сектора, а також фінансову реформу. В результаті, регіон став більш привабливим для транснаціональних корпорацій і припливу прямих іноземних інвестицій.

Відносини ЄС з МЕРКОСУР

Історія відносин ЄС і МЕРКОСУР почалася з моменту заснування останнього в 1991 році, до складу якого увійшли Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай. Фактично у 1986 році Бразилія та Аргентина почали двосторонню інтеграцію з акцентом на внутрішньогалузеву співпрацю. Договір був підписаний на основі загальних принципів Асунсьйонського договору, який передбачав усунення тарифних обмежень між країнами блоку, формування спільної зовнішньої митної політики по відношенню до третіх країн, а також координацію спільної макроекономічної, фінансової і монетарної політики.

Асунсьйонський договір було переглянуто та доповнено у 1994 р. Протоколом Оуро-Прету, який визначив кінцеву форму МЕРКОСУР. Ще до утворення МЕРКОСУР взаємодія між двома континентами характеризувалася поширенням європейських цінностей на цей регіон. Успішне післяво-

енне відновлення європейських країн послужило моделлю для прийняття її рядом урядів латиноамериканських країн (Vakarchuk, 2019, с. 93–94).

МЕРКОСУР розглядався як стратегічна відповідь на труднощі, спричинені глобалізацією та внутрішніми проблемами. Цей блок обрав модель регіональної інтеграції, що базується на торгівлі та поширюється на інші сфери, як ЄС. Метою стало відтворення європейського інтеграційного процесу і створення основи для південноамериканської зони вільної торгівлі. Тому торгово-митний союз МЕРКОСУР став привілейованим партнером для Європи.

Починаючи з 1995 р. відносини МЕРКОСУР — ЄС керуються Рамковою угодою про співпрацю ЄС — МЕРКОСУР та спільною декларацією про міжрегіональне економічне співробітництво. Метою було досягнення політичної асоціації та лібералізації торгівлі між двома організаціями. Цією угодою було передбачено створення Ради співробітництва, до компетенції якої входили контроль та виконання угоди. Рада співробітництва мала складатися з членів Європейської ради та Європейської комісії, а також членів Ради спільного ринку МЕРКОСУР. Іншими словами, документ засвідчив глобалізацію європейської зовнішньої політики. Крім того, відносини між ЄС і МЕРКОСУР стали невід'ємною частиною європейського міжрегіоналізму (Anson et al., 2020, с. 44).

Цей документ сприяв економічному та соціальному прогресу з дотриманням принципу сталого розвитку та вимог захисту навколишнього середовища. Зрозуміло, що однією з найбільш детально визначених частин стала частина про співпрацю. Вона охопила такі сфери, як транспорт, захист інвестицій, рибальство, телекомунікації, а також митну, сільськогосподарську, технологічну, освітню співпрацю тощо. Загалом документ спрямований на адміністративну модернізацію бюрократичних систем країн МЕРКОСУР, сприяння торгівлі та інвестиціям між ними. Документ відкрив двері ЄС до країн Латинської Америки і це «кинуло виклик» США, для яких стратегічний контроль та присутність в цьому регіоні є надважливими (Almeida, 2009).

У червні 1999 р. переговори щодо Угоди про асоціацію між ЄС і МЕРКОСУР були розпочаті з нагоди першого саміту Європейський Союз — Латинська Америка і Карибський басейн (ЄС — ЛАК), який відбувся в Ріо-де-Жанейро. Крім того, відбулося перше засідання Ради співробітництва з метою визначення структури, методології та термінів подальших переговорів. Рада співробітництва розділила початковий робочий план на три різні сфери, такі як політичний діалог, співпраця та лібералізація торгівлі. В результаті у квітні 2000 р. було розпочато офіційні переговори (Ghiotto & Echaide, 2020).

У 2004 році парламент створив незалежну «Делегацію зі зв'язків з МЕРКОСУР», а у 2007 році МЕРКОСУР відкрив власний парламент — Парласур (або Парласул), який складається з 81 представника країн МЕРКОСУР. Це утворення регіонального парламенту дало парламенту ЄС рівноправну паралельну структуру для діалогу. У 2008 р. у Брюсселі відбулася перша зустріч парламентарів, відтоді два парламенти зміцнили свої контакти.

Період 2004–2009 років був позначений як «взаємна незацікавленість». Звичайно, періодично проводилися офіційні зустрічі з метою відновлення переговорів, але безрезультатно. Лише фінансова криза 2008 р. та її вплив на скорочення експорту блоку підштовхнули ЄС до відновлення двосторонніх переговорів з МЕРКОСУР.

У 2007 році була опублікована «Регіональна стратегія: МЕРКОСУР 2007–2013». Співпраця у 2007–2013 роках базувалася на стратегічному баченні. Було затверджено План співробітництва, який передбачав завершення формування Спільного ринку МЕРКОСУР на основі трирічної дорожньої карти партнерства. Документ містив план спільних заходів у сфері міжнародної безпеки, соціального співробітництва, науки і технологій, культурного обміну.

Міжрегіональні переговори між ЄС і МЕРКОСУР відновилися в 2017 р. як відповідь на протекціоністську торговельну політику Д. Трампа. «Каменем спотикання» була лібералізація торгівлі сільськогосподарськими товарами. Крім того, європейська сторона запропонувала пакет ідей імпорتنих квот для ЄС, однак вони не повністю задовольнили членів МЕРКОСУР. 24-й раунд Комітету переговорів МЕРКОСУР — ЄС відбувся в Аргентині в березні 2017 року. На цій конференції було погоджено домовленості щодо трьох компонентів майбутньої Угоди: торгового пакту, політичного діалогу та міжрегіональної співпраці. Того ж року міністри закордонних справ МЕРКОСУР зустрілися з віце-президентом Європейської комісії, якому вони представили план укладення угоди між МЕРКОСУР і ЄС.

Під час 11-ї конференції міністрів СОР у Буенос-Айресі в 2017 р. закінчення переговорів так і не було анонсоване. Оголошення про завершення переговорів щодо компонентів співпраці та політичного діалогу відбулося у 2018 році. І нарешті 28 червня 2019 року переговори завершилися, Європейська комісія оприлюднила Угоду про вільну торгівлю 1 липня 2019 року. Торговельна угода складається з 17 розділів, деякі з яких мають додатки. Угода є частиною ширшої Угоди про асоціацію, яка охоплює три сфери, такі як торгівля, співпраця та політичний діалог.

У угоді встановлено, що ЄС скасує тарифи на 100 % товарів «для промислового використання» протягом періоду до десяти років. У документі також йдеться про зниження тарифів до 0 %, про лібералізацію торгівлі для більш ніж 90 % продукції, що експортується з ЄС. Ця угода свідчить про досягнення мети ЄС щодо зниження тарифів навіть у найбільш чутливих секторах МЕРКОСУР. Тим не менше, процес лібералізації може не мати однакового впливу на кожну з чотирьох країн МЕРКОСУР, оскільки виробничі структури промислових товарів у Бразилії та Аргентині дуже відрізняються від аналогічних в Парагваї та Уругваї.

У той же час угода викликала багато критики з боку Конфедерації профспілок Південного конусу (CCSCS) країн МЕРКОСУР, оскільки профспілки робітників розуміють цей документ як «смертний вирок нашим галузям промисловості та нашій гідній роботі та якісній зайнятості» (Ghiotto & Echaide, 2020, с. 22).

Трохи пізніше колишній єврокомісар з питань сільського господарства і торгівлі Філ Хоган заявив, що ЄС пішов на поступки в сільському господарстві і продовольстві, але зазначив, що результат збалансований. Отже можна зробити висновок, що європейський аграрний сектор отримав не менше прибутку, ніж промисловий (Ghiotto & Echaide, 2020, с. 23).

Угода про вільну торгівлю також містить положення про захист навколишнього середовища та права працівників, відповідно до яких обидві сторони зобов'язуються не знижувати трудові та екологічні стандарти з метою залучення інвестицій та розширення торговельних відносин. Крім того, ЄС і МЕРКОСУР зобов'язуються виконувати пункти Паризької угоди щодо зміни клімату, тому вони повинні зменшити викиди парникових газів і захистити екосистему тропічних лісів Амазонки (Timini & Viani, 2020, с. 3–5).

Не дивлячись на вищезгадані правила захисту навколишнього середовища, лібералізація торгівлі товарами та послугами негативно впливає на проблему вирубки лісів. ЄС вже бере участь у поточному знищенні лісів у країнах МЕРКОСУР, оскільки європейські країни імпортують аргентинську та бразильську яловичину та сою, пов'язані з процесом вирубки лісів. ЄС не поспішає засуджувати порушення прав людини, політичні вбивства та інші кримінальні справи в державах-членах МЕРКОСУР. Зрозуміло, що торгова угода між ЄС і МЕРКОСУР не зупинить знищення лісів або порушення прав людини.

Загалом третій етап — період 2011–2019 рр. — позначений активною фазою внутрішніх конфліктів МЕРКОСУР. Венесуела стала повноправним членом союзу в 2012 році, вимагаючи оновлення інтеграційного плану МЕРКОСУР.

Відносини ЄС з СЕЛАК

Спільнота держав Латинської Америки та Карибського басейну (СЕЛАК) була заснована в 2011 році. Ця організація являє собою регіональний механізм політичної координації, який складається з усіх 33 країн Латинської Америки та Карибського басейну. План дій між ЄС і СЕЛАК був підписаний на 2013–2015 роки, оновлений на 2015–2017 роки. Обидва документи містили визначення в якості ключових таких сфер майбутньої співпраці: наука, дослідження, інновації та технології; сталий розвиток, навколишнє середовище, зміна клімату, біорізноманіття та енергетика; регіональна інтеграція та взаємозв'язок для поширення соціальної інтеграції та чистоти; міграція; навчання та працевлаштування; світова проблема наркотиків; інвестиції та підприємництво для сталого розвитку.

СЕЛАК є офіційним партнером ЄС для процесу міжрегіональних самітів і стратегічної співпраці. Обидва регіони підтримують інтенсивний політичний діалог на всіх рівнях взаємодії. Це партнерство поєднує регіональні, субрегіональні та двосторонні напрями співпраці. У 2010 році главами держав та урядів країн Європейського Союзу, Латинської Америки та Карибського басейну було створено Міжнародний фонд Європейського Союзу — Латинської Америки та Карибського басейну. Фонд є інструментом

дворегіональних відносин, офіційно створеним у 2011 році. Ця міжнародна організація включає 62 члени, серед яких 33 держави-члени з Латинської Америки та Карибського басейну, 27 держав-членів Європейського Союзу, Сполучене Королівство та сам ЄС.

У 2005 році у рамках Саміту глав держав і урядів Європейського Союзу і Латинської Америки та Карибського басейну була створена програма співпраці Європейського Союзу з країнами Латинської Америки — EUROSoCiAL+. В програмі соціальну згуртованість визвали ціннісною основою подальшого розвитку двостороннього партнерства. EUROSoCiAL+ була орієнтована на розробку Цілей сталого розвитку, взявши на себе роль Порядку денного до 2030 року, який орієнтує на необхідність розглядати процеси розвитку з точки зору взаємності, горизонтальної та глобальної співпраці. У цьому контексті Європейський Союз має підтримувати значимі соціальні проекти країн Латинської Америки з метою зміцнення позицій уразливих або незахищених груп людей та сприяння соціальному розвитку в усьому світі (Argentina, 2020).

Угода, яка заснувала Фундацію ЄС — ЛАК як міжнародну організацію з правосуб'єктністю згідно з міжнародним публічним правом, була відкрита для підписання під час зустрічі міністрів закордонних справ СЕЛАК та ЄС у жовтні 2016 року та остаточно набула чинності 17 травня 2019 року. Цією угодою підтверджують свою прихильність співпраці, щоб сприяти зміцненню трансатлантичних відносин між Європейським Союзом, Латинською Америкою та Карибським басейном.

Говорячи про сферу вищої освіти та генерації знань, Фонд ЄС — ЛАК підтримує міжрегіональний діалог та сприяє обміну між академічними групами. Фонд має цифрову бібліотеку і мережу бібліотек для сприяння дослідженням, пов'язаним із партнерством ЄС — ЛАК. Ця організація влаштовує форуми для підтримки діалогу між офіційними особами держав-членів, представниками академічних, економічних та суспільних сфер з різних питань міжрегіонального співробітництва (Argentina, 2020).

Наприклад, проблема зміни клімату актуалізує значення досліджень такого міжрегіонального напрямку співробітництва як «Сталий розвиток і зміна клімату». Він орієнтує уряди та впливові групи в регіонах ЄС і Латинської Америки у здійсненні політики щодо зміни клімату, особливо в малих острівних державах, що розвиваються, забезпечуючи вивчення цієї проблеми. Це відображено в Цілях сталого розвитку до 2030 року, а також у Паризькій угоді про зміну клімату. Культурні зв'язки між ЄС і ЛАК є важливою складовою Стратегічного партнерства. Фонду доручено сприяти культурній співпраці в обох регіонах. У 2015 році була підписана Декларація ЄС — СЕЛАК для просування принципів і цінностей партнерства з метою надання більше ресурсів для соціального розвитку та економічного зростання (EU — CELAC Summit, 2015).

Не в останню чергу значимою сферою міжрегіонального співробітництва є сфера розвитку громадянського суспільства. Частина Фонду створена з метою просування можливих інтересів громадянських груп і надання нових можливостей різним суб'єктам громадянського суспільства, таким як

університети, аспіранти, дослідницькі центри та агентства, неурядові організації, міжнародні організації в регіонах Європи та Латинської Америки.

Таким чином, сформовані механізми міжрегіональної співпраці, що надають більше можливостей для розвитку обох сторін діалогу. Найбільші вигоди в цій міжрегіональній співпраці для обох регіонів — це розширення ринків збуту, збільшення обсягів торговельної співпраці, можливе скорочення безробіття. Також ця співпраця може допомогти латиноамериканцям досягти більшого прогресу в науковій, технологічній, освітній та інших сферах інтересів. Отже, співпраця та відкритий діалог з ЄС набувають великого значення для Латинської Америки та Карибського басейну, а також для цілей дворегіонального стратегічного партнерства.

Висновки

Підсумовуючи все вищесказане, очевидно, що переговорний процес не був легким і стабільним, більше того, він декілька разів блокувався через небажання деяких європейських країн вести подальші розмови про розширення можливостей Латинської Америки, а також через побоювання та незгоду серед членів МЕРКОСУР. На даний момент залишається сумнівний забезпечення виконання Угоди ЄС — МЕРКОСУР, оскільки є критичний тиск громадської думки як з боку країн ЄС, так і з боку МЕРКОСУР.

Втрата договірної потенціалу та довіри була б помилкою для обох сторін, адже амбітний проект стратегічного міжрегіонального партнерства країн Латинської Америки, Карибського басейну та Європейського Союзу спрямований на створення великої зони вільної торгівлі між регіонами через різні угоди між ними. Ці відносини мають значне історичне, культурне, економічне підґрунтя, що має визнаватися дієвою основою подальшого розвитку міжрегіонального політичного діалогу.

References [Список використаної літератури]

- Almeida, P. R. (2009). *Effects of EU Activities and Cooperation with Mercosur on Regional Democracy Building*. Retrieved from <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/chapters/the-role-of-the-european-union-in-democracy-building/eu-democracy-building-discussion-paper-7.pdf/> [in English]. [Almeida P. R. *Effects of EU Activities and Cooperation with Mercosur on Regional Democracy Building*. 2009. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/chapters/the-role-of-the-european-union-in-democracy-building/eu-democracy-building-discussion-paper-7.pdf/> (дата звернення: 20.07.2022)].
- Anson, J., Batalla, I. C., Martnez, S. F., Gruber, N., Haider, W., Lindorfer, M., ...Vargas, S. E. (2020). *Revisiting bi-regional relations: The EU-Latin American dialogue and diversification of interregional cooperation*. EU-LAC Foundation. Retrieved from https://eulacfoundation.org/system/files/web-version-revisiting-relations-eu-lac-dialogue_end.pdf [in English]. [*Revisiting bi-regional relations: The EU-Latin American dialogue and diversification of interregional cooperation* / Anson J. et al. EU-LAC Foundation. 2020. URL: https://eulacfoundation.org/system/files/web-version-revisiting-relations-eu-lac-dialogue_end.pdf (дата звернення: 20.07.2022)].
- Argentina and the European Union work to achieve greater social cohesion and reduce inequality in the country. Argentina, European Union Region-(2020, 13 July) *EUROSociAL*. Retrieved from <https://eurosocial.eu/en/actualidad/argentina-y-la-union-europea-trabajan-para-lograr-mayor-cohesion-social-y-reducir-la-desigualdad-en-el-pais/> [in English]. [Argentina and the European Union work to achieve greater social cohesion and reduce inequality in the country.

- Argentina, European Union Region. *EUROsociAL*. 2020. 13 July. URL: <https://eurosocial.eu/en/actualidad/argentina-y-la-union-europea-trabajan-para-lograr-mayor-cohesion-social-y-reducir-la-desigualdad-en-el-pais/> (дата звернення: 20.07.2022)].
- Baliuk, N. B. (2014) International legal and institutional basis for cooperation between the European Union and Latin America Caribbean. *Bulletin of the Mariupol State University series: History. Politology*, 11, 80–88. [in Ukrainian]. [Балюк Н. В. Міжнародно-правові та інституційні основи співробітництва ЄС та ЛАКБ. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Історія. Політологія. 2014. Вип. 11. С. 80–88].
- EU-CELAC Summit. (2015). Brussels Declaration: «*Shaping our common future: working together for prosperous, cohesive and sustainable societies for our citizens*». Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/media/23753/eu-celac-brussels-declaration.pdf> [in English]. [EU-CELAC Summit. (2015). Brussels Declaration: «*Shaping our common future: working together for prosperous, cohesive and sustainable societies for our citizens*». 2020. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/23753/eu-celac-brussels-declaration.pdf> (дата звернення: 20.07.2022)].
- Garcia, M. (2016). *EU trade relations with Latin America: Results and challenges in implementing the EU-Colombia/Peru Trade Agreement*. Policy Department, Directorate-General for External Policies. Retrieved from http://www.sice.oas.org/tpd/and_eu/Studies/EXPO_STU_EU_COL_PER_2016_e.pdf [in English]. [Garcia M. *EU trade relations with Latin America: Results and challenges in implementing the EU-Colombia/Peru Trade Agreement*. Policy Department, Directorate-General for External Policies. 2016. URL: http://www.sice.oas.org/tpd/and_eu/Studies/EXPO_STU_EU_COL_PER_2016_e.pdf (дата звернення: 20.07.2022)].
- Ghiotto, L. & Echaide, J. (2020). *Analysis of the agreement between the European Union and the Mercosur*. Retrieved from: <https://www.annacavazzini.eu/wp-content/uploads/2020/01/Study-on-the-EU-Mercosur-agreement-09.01.2020-1.pdf> [In English]. [Ghiotto L., Echaide J. *Analysis of the agreement between the European Union and the Mercosur*. Power shift. 2020. URL: <https://www.annacavazzini.eu/wp-content/uploads/2020/01/Study-on-the-EU-Mercosur-agreement-09.01.2020-1.pdf> (дата звернення: 20.07.2022)].
- Kay, C. (2009). Latin American Structuralist School. *International Encyclopaedia of Human Geography*, 6, 159–164 [in English]. [Kay C. Latin American Structuralist School. *International Encyclopaedia of Human Geography*. Vol. 6. С. 159–164.].
- Sanahuja, J. A. (2015). The EU and CELAC: Reinvigorating a Strategic Partnership. *EU-LAC foundation*. Retrieved from https://eulacfoundation.org/en/system/files/Published_versionEN.pdf [in English]. [Sanahuja J. A. The EU and CELAC: Reinvigorating a Strategic Partnership. *EU-LAC foundation*. 2015. URL: https://eulacfoundation.org/en/system/files/Published_versionEN.pdf (дата звернення: 20.07.2022)].
- Timini, J. & Viani, F. (2020). The EU-MERCOSUR free trade agreement main features and economic impact. *ANALYTICAL ARTICLES Economic Bulletin*, 1, 1–10. [in English]. [Timini J., Viani F. The EU-MERCOSUR free trade agreement main features and economic impact. *ANALYTICAL ARTICLES Economic Bulletin*. 2020. Vol. 1. P. 1–10.]
- Vakarchuk, K. (2019). EU-MERCOSUR relations: intercontinental dialogue. In O. Brusylowska & I. Koval (Eds.), *Prospects of development in EU politics: global and regional dimensions*, 103–116. Odesa: ONU [in English]. [Vakarchuk K. EU-MERCOSUR relations: intercontinental dialogue. *Prospects of development in EU politics: global and regional dimensions: monograph* / Eds. by O. Brusylowska, I. Koval. Odesa: ONU. P. 103–116]
- Weinzierl, C., Klatzer, E., Grebenjak, M., Torner, M., Wahl P., Schlager, C., ... Koza, M. (2018). The European illusion. Why we need new strategic towards the EU and beyond. Vienna: Attac Austria. Retrieved from https://the-european-illusion.eu/wpcontent/uploads/downloads/2018/11/TheEuropeanIllusion_AustriaAttac.pdf [in English]. [The European illusion. Why we need new strategic towards the EU and beyond / Weinzierl C. et al. Vienna: Attac Austria, 2018. 348 p. URL: https://the-european-illusion.eu/wp-content/uploads/downloads/2018/11/TheEuropeanIllusion_AustriaAttac.pdf (дата звернення: 20.07.2022)].

Стаття надійшла до редакції 20.07.2022

Vakarchuk K. V.

Department of International Relations, Odesa I. I. Mechnikov National University, k. 32, French Blvd., 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

COOPERATION OF EU COUNTRIES WITH MERCOSUR AND CELAC: REGIONAL AND GLOBAL DIMENSION

The article considers the main forms of cooperation between the EU countries and the largest associations of Latin American countries MERCOSUR and CELAC. The historical basis is analyzed through the prism of the theory of neoliberalism and the concept of regionalism, the search for models of interaction of the common future of regional associations. It is noted that relations between the EU and Latin America also influenced the accession of Portugal and Spain to the European Community and significantly strengthened their cooperation. The main stages and periods of cooperation are indicated: economic, political, cultural, and social. Each period has different results since the internal political processes of states played a significant role, which influencing further decisions. A detailed analysis of bi-regional meetings, summits, and negotiation processes of the countries-participants of the studied associations.

It is noted that the EU actively uses the theory of neoliberalism as one of the main mechanisms for interaction with other countries, in particular, it considers relations both with the region as a whole and through cooperation with MERCOSUR and CELAC. This approach contributes to a more effective and multilateral dialogue that involves many areas of activity and the interests of partners at different levels of international relations, using the policy of soft power.

The main problems and difficulties that have arisen on the way to signing a document on the creation of a common free trade area between the EU and MERCOSUR are outlined. The article considers a significant documentary base on various meetings and summits since they became the basis for the signing of a joint declaration in 2019. Today, the EU interacts with Latin America at several levels: continental, regional, and bilateral, resulting in a network of discussions, negotiations, and joint efforts for deeper cooperation.

Key words: international relations, intercontinental relations, regionalism, strategic partnership, a trade agreement.